

svjetljava prošlost otoka Korčule od 1919. do 1945., posebno se to odnosi priloge kojima se daje prikaz razvitka škola i kulturnih društava na otoku.

Na kraju treba istaći da je Zbornik ugledao svjetlo dana pet godina nakon znanstvenog skupa što treba svakako zahvaliti Skupštini općine Korčula koja je u ovoj velikoj novčanoj krizi snašla mogućnosti da realizira ovaj zaista vrijedan Zbornik kojim se donekle zaokružuje povijesna građa koja je dosad tiskana u više korčulanskih zbornika.

Franko Mirošević

DOKUMENTI O SPOLJNOJ POLITICI SFRJ 1941—1945. I i II

Izdavač: Savezni sekretarijat za inozemne poslove — Centar za informaciono-dokumentarne poslove Beograd, 1988. i 1989.

Izdavačkim programom Saveznog sekretarijata za inozemne poslove predviđeno je da se u okviru edicije »Dokumenti o spoljnoj politici SFRJ« objave tri zbirke vanjskopolitičkih dokumenata:

1. Zbirka ratnog perioda 1941—1945 (crveno plava edicija)
2. Zbirka javnih dokumenata (Plava edicija)
3. Zbirka diplomatskih povjerljivih, neobjavljenih dokumenata (Crvena edicija)

U ovom prikazu riječ je o Zbirci dokumenata ratnog perioda (Crveno plava edicija). U prvom tomu te edicije nalaze se vanjsko politički dokumenti narodnooslobodilačkog pokreta Jugoslavije i kraljevske vlade koji su objavljeni nakon osnivanja jedinstvene vlade Demokratske federativne Jugoslavije. Ova edicija je značajna u tome što se u njoj po prvi puta objavljuju neki do sada neobjavljeni povjerljivi diplomatski dokumenti. U vezi s tim potrebno je naglasiti da su u ovoj zbirci spojeni javni i povjerljivi dokumenti. Izdavač smatra da je to bilo potrebno učiniti da se cjelovito prikaže jugoslavenska vanjska politika u doba rata. Objavljivanje povjerljivih dokumenata omogućeno je činjenicom što je prije dvije godine skraćen embargo s 50 na 30 godina za objavu tih dokumenata. Dokumenti kraljevske jugoslavenske vlade i dokumenti narodnooslobodilačkog pokreta u zbirci su svrstani u njen glavni dio a ne u priloge. Izdavač to obrazlaže činjenicom da aprilski vojni slom Kraljevine Jugoslavije nije značio prekid njezinog međunarodnog kontinuiteta, odnosno njezine državnosti kao i to da su veliki saveznici antihitlerovske koalicije priznavali integritet Kraljevine Jugoslavije i održavali s njom diplomatske odnose.

Prvi tom ove edicije sadrži 270 dokumenata i 25 priloga tiskanih na 473 stranice. Drugi tom obuhvaća 229 dokumenata i 16 priloga tiskanih na 380 stranica. Dokumenti tiskani u ovom tomu obuhvaćaju period između II zasjedanja AVNOJ-a i prestanka rada Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije (29. 11. 1943. do 5. 03. 1945.)

Svaki dokument čini cjelinu za sebe pa je čitaocu teško predočiti i dati iscrpniji prikaz cjelovite građe koja se u zborniku donosi. Međutim, ipak se na temelju sadržaja dokumenata može izvršiti njihovo sadržajno povezivanje i sistematizacija ako ne u pojedinostima a onda u širem smislu da čitaocu omogućimo lakše snalaženje u čitanju pojedinih dokumenata

kao i njihovom povezivanju. U vezi s tim mogu se izdvojiti dokumenti u kojima se govori o odnosima kraljevske vlade i NOP-a, odnosima saveznika prema D. Mihajloviću i četnicima, odnosima kraljevske vlade i četničkog pokreta odnosima saveznika prema NDH, odnosima SSSR-a prema kraljevskoj vladi odnosima SSSR i NOP-a, i drugo. Veliki dio dokumenata se odnosi na napad sila Osovine na Jugoslaviju, odnosima na Balkanu. Posebno treba izdvojiti onaj dio dokumenata o prilikama u Sloveniji i politici NOP-a u Sloveniji prema teritorijama naseljenim Slovencima a koji su se do II svjetskog rata nalazili u sastavu Kraljevine Italije i Republike Austrije. Za detaljnije upoznavanje čitalaca ovog zbornika osvrnut ćemo se samo na onaj dio dokumenata čiji je sadržaj s obzirom na političke odnose u našoj zemlji aktualan, kao što je pitanje četnika i njihove uloge u II svjetskom ratu, uzroci sloma Kraljevine Jugoslavije, problemi unutrašnjeg uređenja i definiranje odnosa među jugoslavenskim narodima u okviru zajedničke države i drugo.

Tvrđnje koje se danas čuju da su četnici za vrijeme II svjetskog rata bili dio antifašističkih oslobodilačkih snaga najbolje demantiraju dokumenti ovog zbornika. To je vidljivo iz brojnih dokumenata iz korespondencije jugoslavenske kraljevske vlade i njezinih ambasadora u V. Britaniji, SAD i SSSR-a. Engleski dokumenti već u 1942. nazivaju D. Mihajlovića kvislingom. Churchill 29. 03. 1943. g. piše predsjedniku jugoslavenske vlade o njegovoj zabrinutosti i uznemirenosti zbog postupka četnika i njihovoj kolaboraciji s Talijanima. Sličan stav prema četnicima ima i vlada SSSR-a. Sovjetski komesarijat vanjskih poslova 03. 08. 1942. piše kraljevskoj vladi promemoriju u kojoj protestira zbog suradnje četnika s okupatorom. Isto se može ustvrditi i u pismu ambasadora Simića kraljevskoj vladi od 16. 11. 1942. u kojem informira vladu o razgovorima s jednim sovjetskim diplomatom koji je Simiću otvoreno rekao da SSSR pouzdano zna da se Draža i njegovi četnici ne bore protiv okupatora već da paktiraju s Talijanima.

Ovaj zbornik ima i dokumenata iz kojih je vidljivo da je kraljevska vlada saveznike neistinito informirala o četničkom pokretu ne bi li im osigurala pomoć optužujući partizanski pokret da odbija suradnju s četnicima. Šef vojnog kabineta kraljevske vlade Živan Knežević u razgovoru s majorom P. Bouglieyem, negoduje što se četnicima pripisuje etiketa suradnika okupatora. On traži od vlade da pruži veću pomoć Draži jer njegova borba predstavlja borbu srpskog naroda za obnovu Jugoslavije. Knežević tom prilikom navodi slijedeće: »Milijun mrtvih palo je u ovoj borbi. Umesto priznanja danas, đeneral Mihailović čak i od Servisa koji znaju njegov rad i koji su izdavali naređenja đeneralu Mihailoviću bez znanja kralja i Nedića a sutra će ga staviti u isti red i sa Pavelićem« (dok. 164). Onaj tko prati politička zbivanja u našoj zemlji danas i uočava nastojanja da se prošlost ispolitizira u pravcu zaoštavanja međunacionalnih odnosa čitajući dokumente ove knjige jasno može uočiti odakle sežu korjeni politike rehabilitacije četnika.

Dokumenti o odnosima vlade SSSR-a i jugoslavenske kraljevske vlade ukazuju na činjenicu da su oni kontinuirano postojali (osim kratkog razdoblja od kapitulacije Kraljevine Jugoslavije do napada sila Osovine na SSSR). Ambasador SSSR u Londonu 23. 07. 1941. izjavljuje da će se SSSR založiti za ponovnu uspostavu suvereniteta Jugoslavije i da se neće miješati

u unutrašnje prilike u Jugoslaviji. Jugoslavenska vlada u povodu napada sila Osovine na SSSR donosi Deklaraciju (11. 07. 1941.) u povodu tog napada zauzimajući identičan stav kao i britanska vlada. U razgovoru s Višinskim zamjenikom narodnog komesara za vanjske poslove S. Simić, poslanik kraljevske vlade u SSSR-u obećaje da njegova vlada neće sklapati nikakve sporazume s ni jednom susjednom državom SSSR-a bez njegovog znanja. Za protuuslugu se traži da SSSR brani nezavisnost i integritet Kraljevine Jugoslavije. Između ostalih ima i dokumenata da stavovi po nekim pitanjima između dviju vlada nisu bili identični a prema kojima diplomati SSSR-a zauzimaju rezerviran stav. Radilo se uglavnom o stavu prema NOP-u u Jugoslaviji i njezinom posljertatnom uređenju i odnosima na Balkanu.

Kraljevska vlada tražila je od SSSR-a da utječe na vodstvo NOP-a da se stavi pod vodstvo D. Mihajlovića, da za vrijeme rata ne postavljaju rješavanje socijalnog pitanja, da ne napadaju četničke odrede i drugo. Sovjetski diplomati u tim kontaktima prema tim pitanjima većinom su bili neodređeni i nisu davali otvorenu podršku NOP-u. Službena politika SSSR-a deklarativno zahtjeva od vodstva NOP-a da ne suzuje bazu NOP-a i otpora okupatoru i da se mobiliziraju sve snage u borbi protiv okupatora. SSSR je generalno uzevši zastupao stanovište da su odnosi u Jugoslaviji njezina unutrašnja stvar i da se ne želi miješati u te odnose.

Vrhovno vodstvo NOP-a za vrijeme rata redovno je putem depeša kontaktiralo s Izvršnim komitetom Komunističke internacionale (IK KI) a preko tog komiteta i s vodstvom SSSR-a. Dokumenti ovog zbornika nepobitno dokazuju da jugoslavenska kraljevska vlada nije bila zainteresirana za organizaciju i poduzimanje oružanog otpora protiv okupatora u zemlji. U govoru održanom 27. 03. 1943. kralj Petar II se zalaže za obustavu borbi protiv okupatora sugerirajući politiku čekanja (isto kao i Maček); čekajući povoljne prilike koje su trebali ostvariti saveznici svojim iskrcavanjem na Balkanu. Ovakova politika nije svakako odgovala saveznicima.

Demonstracije 27. 03. 1941. i rušenje vlade Cvetković Maček različito su odjeknule među antifašističkim silama. Vlada Velike Britanije ih je oduševljeno pozdravila. W. Churchill je izjavio da je jugoslavenska nacija našla svoju dušu. Nasuprot tome sekretar IK KI G. Dimitrov upućuje komunistima Jugoslavije poruku da se ograniče na intenzivno i usmjereno objašnjavanje masama o stavu kojeg su zauzeli, zaključujući ujedno da odustanu od uličnih demonstracija i da izbjegnu oružane sukobe. »Ne istrčavajte se, ne bacajte u vatru avangardu naroda« (dok. 8). Uz osudu pristupanja Trojnom paktu, napadaju se i »(...) kapitulantski i izdajnički elementi u zemlji te (...) razulareni engleski ratni huškači i velikosrpski šovinsti«. Napadaju se i demonstranti koji su napali Njemački saobraćajni biro u Beogradu a traži se suzbijanje »(...) razularenih elemenata« i onemogućavanje ponavljanja sličnih provokativnih ispada. IK KI se protivi »imperijalističkom ratu« i ističe da narodi Jugoslavije ne smiju biti oružje u rukama engleskog imperijalizma. Dakle, sve u interesu sovjetske politike koja je u to vrijeme još uvijek u prijateljskim odnosima s Njemačkom. Očito je da se naša historiografija nalazi pred jednim važnim zadatkom, a to je da znanstveno valorizira ulogu komunista u događajima 27. 03. 1941. Dok Velika Britanija i SAD hrabre jugoslavenske narode i obećaju mu pomoć u otporu silama Osovine, SSSR preko IK KI prekida diplomatske odnose s Jugoslavijom djelujući pacifikatorski, potpirujući antibritanska i antiamerička raspoloženja.

Na kraju prikaza prvog toma ove knjige osvrnut ćemo se na dokumente vezane za NOP u Sloveniji koji je po mnogočemu karakterističan za shvaćanje ciljeva NOP-a u toj našoj republici i njihovo nacionalno ujedinjenje i formiranje samostalne države slovenskog naroda. Poznato je da je slovenski narod od prvih dana okupacije pružao otpor okupatoru ujedinjen u Oslobođilnoj fronti (OF). Osnovni program OF bio je pravo slovenskog naroda na samoopredjeljenje i pravo na ocjepljenje i ujedinjenje s drugim narodima te ostvarenje ujedinjene Slovenije. Prema tome današnji zahtjevi naroda Slovenije nisu neka posebna novina. U proglašenju Izvršnog odbora OF (lipanj 1942) izdanom povodom zaključenja Ugovora o međusobnoj suradnji i pomoći između V. Britanije i SSSR-a 26. 05. 1942. IO OF vidi garanciju da će Slovenija u buduću biti samo interesna sfera slovenskog naroda. U pismu kojeg je E. Kardelj uputio Titu 14. 12. 1942. se navodi da je za Sloveniju pitanje granica vrlo aktualno i na što su posebno osjetljivi. KP Slovenije se orijentira prema jugoslavenskoj državi a protivni se ulasku u bilo kakvu srednjeevropsku državu s Nijemcima ili Talijanima i nikome ne žele prodavati svoje teritorije tražeći sav teritorij koji je naseljen Slovincima a koji se nalazi u sastavu susjednih država. U vezi s tim KP Slovenije kontaktirala je s KP Italije. Današnja kretanja u Republici Sloveniji prema tome su logičan nastavak politike utvrđene u narodnooslobodilačkoj borbi.

Više dokumenata upoznaje nas s prilikama u Makedoniji, Albaniji, Kosovu i Metohiji i Grčkoj. Čitajući te dokumente saznaje se da su komunisti Balkana međusobno surađivali i aktivno se u vođenju oružane borbe protiv sila Osovine pomagali (naročito u tome prednjače jugoslavenski komunisti pomažući ustanak u Albaniji i Grčkoj). Spomenuti dokumenti donose vijesti o problemima i poteškoćama organizacije ustanka na Kosovu i Metohiji kao i u Makedoniji. I tada je postojala nacionalna netrpeljivost (dokumenti navode da Albanci mrze Srbe i Makedonce a Srbi i Makedonci da mrze Albance). Dakle, malo se šta u tim odnosima od rata i ranije promijenilo. Netrpeljivost je postojala i između Makedonaca i Grka (kao i danas). Suradnja na integraciji balkanskih zemalja dolazila je od kraljevske vlade i grčke kraljevske vlade s ciljem da se formira Balkanska unija pod geslom »Balkan balkanskim narodima«. Komunisti pod vodstvom S. Vukmanovića Tempa rade na osnivanju Balkanskog štaba a daju se inicijative i za ujedinjenje svih Makedonaca. Postojale su i tendencije da se Kosovo i Metohija priključe Albaniji što je Tito osudio, javivši Tempu da je taj zahtjev zasad nepravilan jer njegovim prihvaćanjem znači »(..) jašiti na repu reakcije i slabiti front svih snaga Metohije u borbi protiv Hitlera« Tito je smatrao da svaki narod treba da vodi u borbi njegovo rukovodstvo i da se osnivaju regularne jedinice dotičnog naroda.

Druga knjiga ovog zbornika donosi dokumente koji nas upoznaju o odnosima vlasti ustanovljene na II zasjedanju AVNOJ-a s vladom V. Britanije i njenim nastojanjima da dođe do sporazuma između te vlasti i kraljevske vlade u izbjeglištvu a sve u cilju da joj se održi legitimitet i osigura nakon rata u Jugoslaviji povratak građanskog društva i monarhije. U vezi s tim svakako treba apostrofirati korespondenciju Tita i Churchilla. U sklopu tog pitanja su i dokumenti vezani uz korespondenciju Tito-Šubašić i odnos NOP-a prema četnicima te saveznika prema četnicima.

Uviđajući svu štetnost djelovanja četnika (pogotovo s obzirom na nastojanja da se kralj vrati u domovinu) a imajući u vidu odnos rukovodstva

NOP-a prema kralju (Churchill u pismu Titu od 8. 01. 1944. kaže da kralja V. Britanija ne želi iznevjeriti i gurnuti u stranu), vlada V. Britanije da bi omogućila uključivanje kralja u pokret otpora u Jugoslaviji, ona ne želi i odriče se pružanja pomoći Draži, uvjetujući uspostavu kontakata između kraljevske vlade i NKOJ-a. Prema izjavi Šubašića vlada V. Britanije je u tom cilju imala namjeru ukloniti Dražu iz Srbije. Vrijedno je također istaći da je W. Churchill, da bi osigurao uspostavu prvih kontakata između NKOJ-a i kraljevske vlade stalno naglašavao da V. Britanija ne namjerava diktirati Jugoslaviji oblik državnog uređenja. U želji da osigura ujedinjenje svih snaga u Jugoslaviji, V. Britanija je tražila puteve da pridobije NKOJ za tu suradnju, utječući na kralja da se riješi »ratnih saveznika« i da se priključi borbi protiv okupatora, uz obećanje da će nakon oslobođenja jugoslavenski narodi biti slobodni (često se u tekstu upotrebljava naziv jugoslavenski narod).

U takvoj situaciji, neosporni vođa narodnooslobodilačkog pokreta J. Broz Tito, vještom diplomacijom ne odbija pregovore uvjetujući čišćenje članova jugoslavenske vlade od onih članova koji su bili izraziti protivnici NOP-a dajući do znanja da se odluke AVNOJ-a zasad ne mogu kršiti niti se s kraljem može dok traje rat pregovarati.

O sporazumu Tito Šubašić na otoku Visu ima dosta dokumenata. Ovom prilikom nema potrebe isticati tok sporazuma i ostale modalitete vezane uz taj sporazum jer je sve to dobro poznato. Informirat ćemo čitaoce samo o nekim manje poznatim događajima koji mogu biti interesantni. Tako Tito u pismu upućenom Churchillu navodi da su odnosi s kraljem vrlo delikatno pitanje i da mu treba prići s mnogo opreza kao i to da bi bilo štetno naglim preokretom unijeti zabunu koja bi otežala ujedinjenje svih snaga u zemlji za borbu protiv okupatora i njegovih domaćih slugu. Navedeno je Tito potvrdio i u pregovorima s Churchillom u Napulju istakavši da se protivni nametanju bilo kakvog režima narodu. U vezi s kraljem je izjavio da nisu sazreli uvjeti da se s njim sastane.

Za početak pregovora s kraljevskom vladom u Londonu znakovit je sastanak članova NKOJ-a i Prezidijuma AVNOJ-a na Visu 15. 06. 1944. na kojem je Tito istaknuo da predlaže objedinjavanje obaju vlada čime bi se izbjegao građanski rat uz napomenu da vodstvo NOP-a nema osobnih ambicija za vlast što se kasnije u praksi nije obistinilo.

U vremenu kontakata između NKOJ-a i kraljevske izbjegličke vlade potencirani su i sukobi vrhovne komande NOP-a i britanske vojne komande u Italiji i Sredozemnom moru što je vidljivo iz dokumenata Zbornika. Rukovodstvo NOP-a u odnosu prema saveznicima nastojalo je sadržati samostalan i neovisan status. Sporovi su nastajali i zbog jugoslavenskih brodova koje saveznici nisu predavali na korištenje mornarici NOP-a. Do oštrijih sukoba doći će kasnije u 1945. prilikom završnih operacija u Istri i oko Trsta. Podozrenje saveznika izazvali su i neki potezi rukovodstva NOP-a koji su ukazivali na uvođenje moguće komunističke diktature u Jugoslaviji nakon što rat završi a što se nije uklapalo u kontekst izjava o tome koje je dao Tito za vrijeme pregovora s kraljevskom jugoslavenskom vladom i saveznicima. S druge pak strane vodstvo NOP-a bilo je nezadovoljno stavom saveznika koji su odbijali priznati ga legitimnim predstavnikom nove vlasti. U vezi s tim usko je vezano i pitanje teritorija Istre i Slovenije koje je prije rata bilo u sastavu Kraljevine Italije. U pismu od 12.

08. 1944. god. Tito traži od Churchilla da se rasčisti pitanje Istre i Slovenije, traži preciziranje odnosa savezničkih snaga i partizana koji su trebali voditi vojne operacije zajedno sa saveznicima na tom području. Na sastanku Tita, Šubašića i A. H. Gamella u Caserti 13. 08. 1944. vrhovna komanda NOV trebala se staviti na raspolaganje savezničkoj komandi kad saveznici okupiraju Italiju, Austriju i Mađarsku. Kontrolu luke Trst trebala je imati komanda savezničkih okupacionih snaga a saveznički komandant trebao je biti vrhovna vlast u svim pitanjima koja su se odnosila na vojnu sigurnost luke Trst i liniju važnih komunikacija a na području zapadno od jugoslavensko-talijanske granice iz 1939. god. trebala se uvesti saveznička vojna uprava. Do sukoba je dolazilo i između grčkih i makedonskih partizana na kostursko-terinskom području zbog nasilnog mobiliziranja Makedonaca od grčkih partizana. Dokumenti potvrđuju da su i u doba rata postojale pretenzije susjednih država prema Makedoniji i Makedoncima od kojih nisu bili imuni ni grčki i bugarski komunisti.

Zbornici o kojima je riječ vrijedan su prilog za svestranije i temeljitije upoznavanje zbivanja na području Jugoslavije (i šire) za vrijeme II svjetskog rata. Dokumenti koji dosad nisu bili objavljeni pokrenut će inicijative znanstvenika za nova proučavanja i istraživanja kako bi se dobila istinita slika naše najbliže prošlosti.

Franko Mirošević

BRIEF UND BRIEFWECHSEL IN MITTEL- UND OSTEUROPA IM 18. UND 19. JAHRHUNDERT, Essen 1989, 385.

U afirmiranoj biblioteci *Studien zur Geschichte der Kulturbeziehungen in Mittel- und Osteuropa VII 1* pokrenuta je nova serija *Brief und Briefwechsel im 18. und 19. Jahrhundert als Quellen der Kulturbeziehungsfor-*schung. Prvi svezak o Pismima i korespondenciji u Srednjoj i Istočnoj Evropi u 18. i 19. stoljeću potpisao je kao urednik (i priređivač) nama dobro poznati njemački historičar i slavist dr. Wolfgang Kessler, donedavno docent sveučilišta u Marburgu, a od prošle godine upravitelj gradske biblioteke u gradu Herneu u Saveznoj Republici Njemačkoj. Izdavači su A. Dutu, E. Hösch i N. Oellers, a nakladnik Reimar Hobbing iz Essena.

Iz predgovora urednika i izdavača doznajemo da su u njoj objelodanjeni radovi sa znanstvenog skupa *Studioenkreises für Kulturbeziehungen in Mittel- und Osteuropa* što je još 1979. u okviru Evropske akademije održan u dvorcu Neuburgu na Innu (a taj podatak govori da izdavaštvo na području historiografije u SR Njemačkoj nije ništa lakše nego u nas). Ovi prilozi čine sastavni dio znanstvenog projekta Izvora za kulturnopovijesna istraživanja u okviru koga su obrađene i publicirane knjige o putopisima, putopiscima, starim novinama i dr. kao povijesnim vrelima.

Najnoviji svezak sastoji se od šest dijelova. To su: 1. Kulturna, književna i znanstvena komunikacija, 2. Povijesni izvori, 3. Znanstvena korespondencija, 4. Korespondencija, 5. Korespondencijski krugovi i 6. Znanost o izvorima. Na koncu je izbor iz bibliografije u kome su od hrvatskih autora navedeni: J. Ravlić, J. Horvat i J. Matasović, odnosno samo korespondencija Ljudevita Gaja i grofa Petra Sermagea, a nema naše možda ponajbolje Korespon-

FILOZOFSKI FAKULTET ZAGREB - HUMANISTIČKE I DRUŠTVENE ZNANOSTI

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
ИНСТИТУТ ХОРВАТСКОЙ ИСТОРИИ

RADOVI

VOL. 23

ZAGREB

1990.

FILOZOFSKI FAKULTET ZAGREB - HUMANISTIČKE I DRUŠTVENE ZNANOSTI

Izdavač: ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST

UREDNIČKI ODBOR

Branka BOBAN, Zagreb, Mirjana GROSS, Zagreb, Josip LUČIĆ, Zagreb, Marijan MATICKA, Zagreb, Ivan OČAK, Zagreb, Tomislav RAUKAR, Zagreb, Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Josip LUČIĆ, Zagreb

Adresa uredništva: Filozofski fakultet Zagreb — Humanističke i društvene znanosti, Zagreb, Krčka ul. 1

Časopis izlazi jednom godišnje

Izdavanje časopisa sufinancira Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SR Hrvatske - VII.

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske br. 6859/1 od 5. X. 1982. časopis »Radovi« oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Republičkom komitetu za informacije SR Hrvatske pod br. UP-547/2 — 84 — 1984.